

На знімку: Святослав Пісун та його заступники Олександр Атаманюк (ліворуч), Ігор Дріжчаний (праворуч).

На знімку: пані Йоланда Брунетті (праворуч) з перекладачем.

З березня 2003 р. відбулась зустріч Генерального прокурора України Святослава Пісуну з Надзвичайним і Повноважним Послом Італійської Республіки пані Йоландою Брунетті.

Під час зустрічі обговорені питання співробітництва Генеральної прокуратури з компетентними установами Італії у правовій сфері, зокрема стосовно надання правової допомоги у кримінальних справах, які становлять взаємний інтерес.

У ході переговорів розглядалася можливість проведення двосторонніх консультацій делегації Генеральної прокуратури України з Міністерством юстиції та відповідними установами Італії з метою отримання доказів та інформації, без яких неможливе закінчення певних розслідувань в Україні.

Посол Італійської Республіки пані Йоланда Брунетті підтримала висловлену Святославом Пісунком ідею щодо доцільності особистих контактів керівників прокуратури двох країн. У зв'язку з цим також попередньо обговорено строки та інші деталі організації майбутнього візиту Генерального прокурора України до Італії.

Вісник ПРОКУРАТУРИ

№ 3(21) березень 2003

Загальнодержавне
фахове
юридичне
видання

Редакційна колегія

АНДРЕЙЦЕВ Володимир Іванович — декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор, академік АПрНУ, заслужений юрист України;

БОЙЧЕНКО Юрій Васильович — головний редактор — заступник начальника прес-служби Генеральної прокуратури України, заслужений журналіст України;

БУРДОЛЬ Євген Павлович — начальник управління правового забезпечення Генеральної прокуратури України, заслужений юрист України;

ВАСИЛЬЄВ Геннадій Андрійович — перший заступник Голови Верховної Ради України, заслужений юрист України;

ДРІЖЧАНИЙ Ігор Васильович — заступник Генерального прокурора України, заслужений юрист України;

КІВАЛОВ Сергій Васильович — народний депутат України, голова Вищої ради юстиції, президент Одеської національної юридичної академії, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент АПНУ, заслужений юрист України;

МИХАЙЛЕНКО Олександр Романович — завідувач кафедри процесуального права Академії адвокатури України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

НОР Василь Тимофійович — завідувач кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент АПрНУ, заслужений юрист України;

РУДЕНКО Микола Васильович — проректор з наукової роботи Академії прокуратури при Генеральній прокуратурі України, доктор юридичних наук, професор;

СТАШИС Володимир Володимирович — перший проректор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, професор, академік АПрНУ, заслужений діяч науки і техніки України;

ТАЦІЙ Василь Якович — ректор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, президент АПрНУ, академік НАНУ, заслужений діяч науки і техніки України;

ШЕМШУЧЕНКО Юрій Сергійович — директор Інституту держави і права імені Володимира Корецького НАНУ, доктор юридичних наук, професор, академік НАНУ, АПрНУ, УАПН та іноземний член РАН, заслужений діяч науки і техніки України.

Заснований
10 червня 1999 року

Засновники:
Генеральна прокуратура України;
Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого;
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Журнал включено до переліку наукових фахових видань (постанова президії ВАК України від 13.12.2000 р. № 1-01/10)

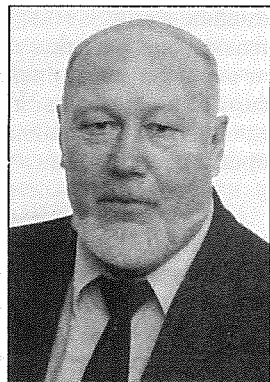
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 4677

Головний редактор — БОЙЧЕНКО Юрій Васильович

Адреса:
МСП, 01601, Київ-11,
вул. Різницька, 13/15
т. 573-80-60

Видавець — видавництво «Істина».
04136, Київ-136,
вул. Маршала Гречка, 13
т. 434-84-06

© Генеральна прокуратура України,
2003

Леонід
ДАВИДЕНКО,
професор
Національного
університету
внутрішніх справ,
доктор
юридичних наук

Павло КАРКАЧ,
професор
Національної
юридичної
академії України
імені Ярослава
Мудрого,
кандидат
юридичних наук

Службові обов'язки

Їх розподіл у міській (районній) прокуратурі

Важливим чинником організації роботи міської (районної) прокуратури є розподіл службових обов'язків між оперативними працівниками прокуратури. Чіткий, добре продуманий, він є обов'язковою умовою ефективності колективної роботи, сприяє узгодженості дій, підвищує персональну відповідальність за кінцевий результат, забезпечує раціональне використання індивідуальних можливостей кожного працівника. Це особливо важливо у роботі міської (районної) прокуратури.

Тож не випадково Генеральна прокуратура України приділяє особливу увагу питанням розподілу обов'язків¹.

Розподіл обов'язків між працівниками міської (районної) прокуратури – творчий організаційно-управлінський акт, тому неможливо дати універсальні рекомендації, придатні для всіх випадків. Водночас існує ряд проблем, розгляд яких може зацікавити керівників прокуратур, які займаються питаннями організації роботи. Організаційно-управлінський акт розподілу службових обов'язків між працівниками міської (районної) прокуратури умовно можна розділити на кілька етапів.

На першому етапі визначаються види роботи, які необхідно розподілити між працівниками прокуратури, враховуючи компетенцію міської (районної) прокуратури, яка у свою чергу зумовлена функціональними обов'язками прокурорів, визначеними Конституцією України та Законом України від 5 листопада 1991 р. «Про прокуратуру».

Розподілу підлягає така прокурорська робота:

□ нагляд за додержанням законів органами, які провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство;

□ підтримання державного обвинувачення;

□ представництво інтересів громадянина або держави в суді;

□ координація діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю;

□ нагляд за додержанням законів щодо недоторканності особи, соціально-економічних, політичних та особистих прав і свобод громадян, захисту їх честі й гідності; законів, що стосуються економічних, міжнародних відносин, охорони навколишнього середовища, митниці та зовнішньоекономічної діяльності, а також нагляд за відповідністю актів, що видаються всіма органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами, вимогам Конституції України та чинним законам.

До особливої групи належить робота, пов'язана з організацією праці в органах прокуратури. Кожен працівник організує свою роботу особисто. Колективна праця потребує такого керівника, який би спромігся організувати та повести за собою колектив з метою виконання поставлених завдань. Така робота потребує інтелектуальних, психологічних та інших зусиль. Це необхідно враховувати при розподілі обов'язків серед працівників міськрайпрокуратури.

На другому етапі необхідно визначити приблизний обсяг людино-днів, потрібний для виконання усієї роботи прокуратури в цілому та за окремими напрямками її діяльності протягом року. При цьому треба враховувати, що цей організаційно-управлінський процес складний, а його результати можуть бути надто невизначеними. Це пов'язано з тим, що в органах прокуратури немає науково обґрунтованих нормативів для всіх видів прокурорської роботи. У зв'язку з цим міськрайпрокурор визначає завантаженість своїх підлеглих на основі особистого досвіду та інтуїції, що не завжди збігається з фактичним обся-

гом роботи, яку виконують підлеглі. Показники завантаженості мають враховуватися не тільки при оцінці роботи працівників прокуратури, але й при розподілі між ними службових обов'язків. Якщо цього не враховувати, то можливо, що розподіл праці буде проведено нерівномірно, а це негативно вплине на загальну організацію роботи міської (районної) прокуратури.

Третій етап пов'язаний із закріпленням за кожним оперативним працівником конкретних обов'язків. При цьому обов'язки між працівниками районних та привієнних до них прокуратур розподіляються, як правило, за галузевим принципом з урахуванням теоретичної підготовки, практичного досвіду, індивідуальних нахилів та здібностей працівників.

У практичній діяльності, особливо в міськрайпрокуратурах, також застосовується предметний або зональний принцип при розподілі обов'язків.

Галузевий принцип передбачає розподіл обов'язків між працівниками за напрямами прокурорської діяльності з урахуванням визначених законом функцій прокуратури.

При застосуванні предметного принципу за кожним працівником закріплюється коло питань, поєднаних однією темою. Ці питання можуть стосуватися як однієї, так і кількох галузей (напрямів) прокурорської діяльності.

Зональний принцип у міських і районних прокуратурах передбачає умовний поділ території міста чи району на окремі ділянки (зони) та закріплення їх за конкретними працівниками. Цей принцип доцільно застосовувати в тих прокуратурах, які обслуговують велику територію і мають необхідну кількість оперативних працівників. При цьому за працівниками закріплюється не тільки територія, але й нагляд за групою законодавчих актів з урахуванням функцій прокуратури.

Таким чином, розподіл службових обов'язків у таких прокуратурах здійснюється за зонально-предметним принципом.

У практичній діяльності головним чином застосовуються галузевий та предметний принципи розподілу служ-

бових обов'язків між працівниками міської (районної) прокуратури.

У зв'язку з тим, що вони застосовуються в поєднанні один з одним, їх прийнято називати "предметно-галузевим" принципом розподілу обов'язків.

При розподілі конкретних обов'язків між окремими працівниками прокуратури враховується ряд факторів суб'єктивного та об'єктивного характеру.

Суб'єктивний фактор — це рівень теоретичної підготовки, практичного досвіду та здібностей працівників, у тому числі й самого прокурора. Доцільно при визначенні службових обов'язків враховувати бажання та індивідуальні нахили до виконання тих чи інших обов'язків кожним оперативним працівником.

До *об'єктивних факторів* необхідно віднести особливості діяльності прокуратури, її кількісний склад, рівень та структуру злочинності в певному регіоні, стан законності та інші чинники.

Важливе значення у цьому аспекті має та обставина, що не всі оперативні працівники міськрайпрокуратури наділені однаковими повноваженнями у наглядовій діяльності. Так, помічник прокурора при здійсненні нагляду за додержанням законів органами, які провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, не має права самостійно порушувати кримінальну справу, скасовувати незаконну і необґрунтовану постанову слідчого чи особи, яка провадить дізнання; давати у справі письмові вказівки; затверджувати обвинувальний висновок, здійснювати інші наглядові повноваження. Вказані дії може виконувати міський, районний прокурор або їх заступники.

Отже, обов'язки з нагляду за додержанням законів органами, які провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, необхідно розподіляти тільки між

* Згідно зі ст. 14 Закону України від 18 лютого 1992 р. "Про оперативно-розшукову діяльність" нагляд за дотриманням законів при проведенні ОРД прокуратури районів і міст не здійснюють.

прокурором і його заступником. Помічнику прокурора може бути доручено нагляд на цьому напрямку тільки з окремих питань, наприклад, щодо додержання законності при розгляді заяв і повідомлень про злочини, які надходять до органів внутрішніх справ, податкової міліції.

Як уже зазначалося, розподіл обов'язків між працівниками прокуратури здійснюється з урахуванням штатної чисельності. Усі міські (районні) прокуратури умовно можна класифікувати на три групи: зі штатом до чотирьох оперативних працівників (прокурор, два помічники, слідчі); зі штатом 8—10 оперативних працівників (прокурор, заступник, старший помічник, три помічники прокурора і два слідчих); зі штатом понад 8—10 оперативних працівників (прокурор, два заступники, кілька помічників, три і більше слідчих).

Розгляньмо схему розподілу службових обов'язків у міській (районній) прокуратурі зі штатом до десяти оперативних працівників як найбільш поширену в органах прокуратури міської (районної) ланки*.

Обов'язки міськрайпрокурора:

□ загальне керівництво роботою прокуратури за всіма напрямками діяльності, визначеними Конституцією України, Законом України "Про прокуратуру" та наказами Генерального прокурора України;

□ організація прокурорського нагляду за виконанням законів, спрямованих на розкриття злочинів і запобігання їм;

□ нагляд за виконанням законів слідчими прокуратури при провадженні досудового слідства;

□ організація боротьби з корупцією;

□ нагляд за законністю розгляду заяв і повідомлень про злочини, що надходять до прокуратури;

□ проведення оперативних нарад працівників прокуратури;

□ організація і проведення координаційних нарад правоохоронних органів;

□ організація і планування роботи прокуратури;

□ контроль за виконанням керівних документів прокуратур вищого рівня та особистих рішень;

□ інформаційно-аналітичне забезпечення міськрайпрокуратури;

□ питання навчання і виховання кадрів;

□ питання статистичної звітності;

□ питання забезпечення гласності та інформування державних органів влади, громадськості про стан законності та заходи щодо її зміцнення;

□ контроль за роботою канцелярії прокуратури;

□ організація роботи зі зверненнями громадян до прокуратури.

З урахуванням конкретних обставин прокурор може здійснювати також інші обов'язки.

Обов'язки заступника прокурора:

□ організація і безпосередній нагляд за додержанням законів органами, які провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, зокрема керівництво роботою помічника прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів цими органами;

□ організація і безпосередній нагляд за законністю затримання громадян на підставі ст. ст. 106 і 115 Кримінально-процесуального кодексу України; за додержанням законності в ізоляторах тимчасового тримання;

□ нагляд за дотриманням законності при адміністративному затриманні громадян;

□ нагляд за додержанням законності при виконанні покарань, які не пов'язані з позбавленням волі;

□ підготовка аналітичних та інших документів про стан злочинності та законності.

При розподілі обов'язків між помічниками (старшими помічниками) прокурора необхідно додатково враховувати деякі особливості. По-перше, те, що підтримання державного обвинувачення в суді є однією з важливих функцій прокуратури, яка реалізовується здебільшого прокуратурами міської та районної ланок. По-друге, підтримання державного обвинувачення в суді прокурором — конституційна засада судочинства (пункт 5 ч. 3 ст. 129 Конституції України), а тому участь прокурора в судовому розгляді кримінальної справи є обов'язковою.

Якщо брати до уваги, що у місцевих, міських, районних судах, як пра-

вило, одночасно розглядається кілька кримінальних справ, у яких забезпечується державне обвинувачення, можна дійти висновку, що підтримання державного обвинувачення в суді є службовим обов'язком кожного працівника прокуратури, крім слідчих. Цього вимагає і наказ Генерального прокурора України від 28 жовтня 2002 р. № 5 "Про організацію підтримання державного обвинувачення в суді, забезпечення його відповідності кримінальному та кримінально-процесуальному законодавству". Тож усі помічники прокурора мають в обов'язковому порядку підтримувати державне обвинувачення в суді. Але для декого з помічників ця робота буде додатковою до основної, передбаченої посадовими обов'язками. Доцільно, щоб у наказі зазначалося, хто з помічників прокурора відповідає за організацію цієї роботи, її облік, складання статистичних звітів тощо.

У деяких прокуратурах створюються групи обвинувачів. Такі групи має очолювати старший помічник прокурора, який і буде організовувати роботу в прокуратурі щодо підтримання державного обвинувачення в суді, вести її облік, складати звіти, подавати методичну допомогу молодим обвинувачам. Аналогічні групи доцільно створювати і при здійсненні нагляду за додержанням законів органами дізнання та досудового слідства. Доцільно, щоб їх очолював заступник прокурора міста, району.

Розподіл обов'язків між помічниками прокурора, які здійснюють нагляд за додержанням і застосуванням законів (загальнонаглядова робота), провадиться за предметним принципом.

При цьому доцільно виділити такі предметні нагляди:

□ Законність актів, що видаються всіма органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами.

□ Додержання законів щодо недоторканності особи, соціально-економічних, політичних та особистих прав і свобод громадян.

□ Додержання законів, що стосуються економічних відносин, зокрема у фінансово-банківській системі, па-

ливо-енергетичному, агропромисло- вому комплексам.

□ Додержання законів про охоро- ну навколишнього середовища, митни- ми та податковими органами, а також у зовнішньоекономічній діяльності та у міжнародних відносинах.

Зазначені питання залежно від штатної чисельності прокуратури мож- на закріпити за кількома помічниками.

Водночас доцільно виділити як са- мостійний предмет нагляду додержан- ня законів, спрямованих на запобі- гання правопорушенням серед непов- нолітніх та захист їх прав. Цю ланку доцільно закріпити за найбільш квалі- фікованим помічником, який має досвід роботи.

Важлива ланка діяльності проку- ратури пов'язана з реалізацією функ- цій представництва інтересів грома- дян або держави в судах у випадках, визначених законом. Якщо брати до уваги, що ця представницька діяль- ність тісно пов'язана з наглядом за додержанням і застосуванням зако- нів, то цю роботу можна розподіли- ти між помічниками прокурора, які займаються "загальнонаглядовою" діяльністю, або покласти на одного з них, указавши, хто саме відповідає за організацію роботи, веде її облік, складає статистичні звіти тощо.

Крім зазначених напрямів діяль- ності, які необхідно закріпити у на- казі, обов'язково потрібно одному з помічників прокурора доручити ро- боту із систематизації законодавства, розміщення та збереження норматив- них актів, юридичної літератури, від- повідних картотек.

На четвертому етапі організаційно- управлінського акту готується наказ про розподіл службових обов'язків. Формулювання наказу мають викла-

датися юридично грамотно, точно та конкретно, щоб кожен працівник чітко знав свої функціональні обо- в'язки.

В окремому пункті наказу необ- хідно зазначити ті види прокурорсь- кої діяльності, у яких беруть участь усі оперативні працівники прокура- тури. До таких належать:

1) прийом громадян згідно з гра- фіком прийому та розгляд звернень громадян;

2) участь у плануванні роботи, під- готовка та складання статистичних звітів;

3) виступи в засобах масової ін- формації, на підприємствах, в уста- новах і організаціях з повідомленнями про стан законності та заходи щодо її зміцнення;

4) інформаційно-аналітична робота.

Крім цього, окремим пунктом не- обхідно передбачити взаємозамінність оперативних працівників на період тимчасової відсутності (відсутства хвороба, відрадження та інші поважні причини).

У наказі також необхідно визна- чити *основні обов'язки слідчих*:

□ розслідувати кримінальні справи особисто за дорученням прокурора або у складі слідчо-оперативної групи;

□ брати участь у чергуваннях, в'їздах на місця подій;

□ при розслідуванні кримінальних справ вести профілактичну роботу;

□ забезпечувати збереження до- казів тощо.

Наказ підписується прокурором міста (району), і під розписку з ним ознайомлюють кожного оперативного працівника.

До підпису наказу прокурором його доцільно обговорити на опера- тивній нараді.

Якість підтримання державного обвинувачення

Від неї залежить успішне виконання прокурором завдань у судовому розгляді кримінальних справ

Підтримання державного обвинувачення на належному рівні, особливо в умовах судово- правової реформи, підвищення ролі та престижу суду, потребує від прокурора удосконалення професійної майстерності, сумлінного ставлення до обвинувальної діяльності в суді.

Микола ФРАНТОВСЬКИЙ,
заступник прокурора Дніпропетровської області, старший радник юстиції

З урахуванням того, що з 333 державних обвинувачів органів прокуратури Дніпропетровської області 70% — молоді спеціалісти, перед керівництвом гостро постало питання про здійснення комплексу заходів з удосконалення професійної майстерності прокурорів, їх помічників, підвищення престижності цієї професії, виховання почуття гордості та відповідальності за забезпе- чення законності судових рішень у кримінальних справах.

З цією метою було започатковано постійно діючу школу державного обвинувача при прокуратурі області. З вересня 2002 р. вона почала працювати. Розроблено план занять, до якого включено розгляд питань практичного застосування кримінального та кримінально-процесуального законодавства, судової практики, проходять практичні заняття, обмін досвідом роботи тощо. Заняття в школі державного обвинувача розраховані на один рік і проводяться раз на місяць. Відвідують їх понад 200 слухачів: прокурори міст та районів, старші помічники та помічники прокурорів, відповідальні за підтримання державного обвинувачення в судах, усі молоді спеціалісти та стажисти. До проведення занять залучаються керівники прокуратури області, досвідчені прокурори міст та районів, начальники, старші прокурори, прокурори відді-

¹ Див.: Наказ Генерального прокурора України від 28 жовтня 2002 р. № 1 "Про організацію роботи і управління в органах прокуратури України".

² Див.: Давыденко Л. М., Мычко Н. И., Гусаров В. Н., Каркач П. М. Организация работы в органах прокуратуры: Текст лекций. — Харьков, 1996. — С. 46.